

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
Germaani-romaani filoloogia osakond

Teele Eensaar
ELUKESTVA ÕPPE PÕHITERMINOLOOGIA INGLISE-EESTI
SELETAV SÕNASTIK EUROOPA KOMISJONI DOKUMENTIDE
PÕHJAL
Magistriprojekt

Juhendajad:
TÜ tõlkemagister Mall Tamm
TPÜ em.prof. Talvi Märja

TARTU 2003

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Allikate valik.....	5
2. Elukestev õpe ja sellega seotud terminoloogia areng Eestis.....	7
3. Sõnastiku ülesehitus ja sõnastiku koostamise käigus tekkinud probleeme ...	12
4. Elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik	16
Register.....	38
Index.....	42
Kokkuvõte	46
Summary.....	47
Tänuavaldused	48
Kasutatud kirjandus.....	49

Sissejuhatus

Käesolev magistriprojekt keskendub elukestva õppe põhiterminoloogiale ning on koostatud peamiselt Euroopa Komisjoni poolt viimastel aastatel välja antud dokumentide põhjal. Magistriprojekti koostamise idee antud teemal tekkis autoril praktilise tõlkimistöökäigus¹ ning sai innustust Eesti täiskasvanuhariduse spetsialistide soovist avaldada 1995.

aastal ilmunud “Andragoogika sõnaraamatu”² järjena äärmiselt vajalikuks. (m)2620(ä)-40.6(r)76.8(k)51.2(s)1005.5()-20.6(i)194

osaks on elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik. Magistriprojekt sisaldab ka nii eesti- kui ingliskeelset märksõnade registrit kasutamiseks mõlemas keelekombinatsioonis, eesti- ja ingliskeelset kokkuvõtet, tänuavaldusi ja kasutatud kirjanduse loetelu.

1. Allikate valik

Käesoleva sõnastiku koostamisel on kasutatud kolme liiki allikaid: Euroopa Komisjoni ingliskeelseid materjale elukestvast õppest ja nende eestikeelseid tõlkeid, nii inglise- kui eestikeelset täiskasvanuhariduse alast kirjandust ning sõnaraamatuid ja Internetimaterjale.

Euroopa Komisjoni poolt välja antud materjalidest kasutati peamiselt kolme dokumenti: 1. *A Memorandum on Lifelong Learning, Commission Staff Working Paper, Brussels, 30.10.2000, SEC(2000) 1832*; 2. *Making a European Area of Lifelong Learning a Reality, Communication from the Commission, Brussels, COM (2001) 678 final*; 3. *A European Area of Lifelong Learning, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002*. Kasutati ka “Elukestva Õppe Memorandum” tööversioonile⁴ Euroopa Liidu (EL) liikmes- ja kandidaatriikidest saadetud tagasisidet⁵, ELi Statistikaameti Eurostat aruannet elukestva õppe mõõtmisest⁶ ja Euroopa Komisjoni aruannet elukestva õppe kvaliteedinäitajatest⁷. Enamik neist materjalidest on eesti keelde tõlgitud. Tõlked on kättesaadaval Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioonist (ETKA) “Andras”, viimased tõlked on üles riputatud “Andrase” kodulehele⁸. Nimetatud allikatest kogus autor ingliskeelsed terminid ja kooskõlastas nende valiku erialaspetsialistidega. Seejärel töötas autor läbi olemasolevad tõlked, kogus ja ühtlustas terminite eestikeelsed vasted ning lisas iga termini juurde kommenteeriva osa. Juhul kui algdokumendi tõlkijaks polnud käesoleva töö autor ning tõlkes toodud eestikeelsed vasted erinesid käesoleva töö autori poolt tõlgetes kasutatavatest vastetest, konsulteeris autor erialaspetsialistidega, et valida välja kõige täpsem ja suupärasem tõlkevaste.

Terminite lahtimõtestamisel, selgituste leidmisel ja tõlkevastete kontrollimisel kasutas autor sõnaraamatuid, koostatud glossaare ja Internetimaterjale. Eeskätt tuleks neist nimetada Surrey Ülikooli täiskasvanuhariduse professori Peter Jarvis’e poolt koostatud

⁴ A Memorandum on Lifelong Learning. Commission Staff Working Paper, Brussels, 30.10.2000, SEC(2000) 1832.

⁵ vt <http://www.eaea.org/lifelong/>

⁶ Report of the Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning. European Commission, Statistical Office of the European Communities, February 2001.

⁷ European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning. European Commission, Brussels, June 2002.

seletavat sõnaraamatut “*An International Dictionary of Adult and Continuing Education*”
ja Paolo Federighi, Willem Bax'i ja Lucien Bosselaers'i poolt kokku pandud glossaari
“*Glossary of Adult Learning i()*121.9uno

2. Elukestev õpe ja sellega seotud terminoloogia areng Eestis

Alanud 21. sajandit on jõutud juba nimetada nii biotehnoloogia kui Interneti sajandiks, aga ka teadmiste sajandiks, mida iseloomustab eelkõige teadmistele tuginev globaalne majandussüsteem. Teadmispõhine ühiskond eeldab, et iga tema liige omaks vajalikke teadmisi ja töölaseid oskusi, sest ainult nii on võimalik tulla toime kiirete muutustega üleilmastumise tingimustes. Vajalike teadmiste ja oskuste omandamise peavad kõigile inimestele sõltumata nende eest tagama haridussüsteem ja rakendatud elukestva õppe süsteem.

Elukestva õppe kontseptsioon tekkis 1970-ndatel aastatel. 1972. aastal avaldas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO) aruande "*Learning to be. The world of education today and tomorrow*", milles rõhutatakse iga inimese õigust ja vajadust õppida kogu elu jooksul. Seejuures tuuakse välja vajadus siduda tihedalt formaalne ja informaalne kontekst, kus õppimine aset leiab, ning pidada mõlemaid silmas ka finantseerimisel. Esimese Hariduse Tegevuskava võttis Euroopa Ühendus vastu 1976. aastal. 1995. aastal avaldas Euroopa Komisjon elukestva õppe valdkonnas Valge Raamatu "*Teaching and Learning – Towards the learning society*", kus siiski elukestva õppe kontseptsiooni laiemalt ei selgitata. 1996. aasta oli kuulutatud Euroopa Elukestva Õppe Aastaks. 1997. aasta Amsterdami lepingus sõnastati, et elukestvast õppest saab ELi haridus- ja koolitusvaldkonna juhtivprintsip, mis on tihedalt seotud teiste valdkondadega (nt tööhõive) 920-20.47(00.-24.5())-15.51asaä-37.6(cr17.3(t)-37.62s)

2000. aasta juunis paluti liikmesriikidel, ELi Ministrite Nõukogul ja Euroopa Komisjonil “määratleda oma pädevuse piires sidusad strateegiad ja praktilised meetmed selle kohta, kuidas edendada elukestvat õppimist kõigi inimeste jaoks”¹¹. Sellega kinnitati, et elukestev õpe on Lissabonis välja töötatud strateegia põhielement, mis peaks aitama muuta Euroopat maailma konkurentsivõimeliseimaks teadmispõhiseks ühiskonnaks.

2000. aasta sügisel valmis Euroopa Komisjonis “Elukestva Õppe Memorandumi” tööversioon, mis saadeti kooskõlastuseks ja täienduste tegemiseks ELi liikmes- ja kandidaatriikidele. Memorandumi aruteludes osales liikmes- ja kandidaatriikides kokku üle 12 000 inimese, Euroopa Komisjonile esitati ligi 3000 ettepanekut. Tagasiside kajastas selgelt tänase Euroopa ees seisvate väljakutsete tõsidust. Majanduslikud ja sotsiaalsed muutused koos üleminekuga teadmispõhisesse ühiskonda toovad ELi kodanike jaoks kaasa ühelt poolt küll kasutegureid – suurenevad suhtlemise, reisimise ja tööhõive võimalused, kuid teiselt poolt ka riske – suurenev ebavõrdsus ja sotsiaalne tõrjutus. Suurte muutustega peab kaasnema radikaalselt uus lähenemine haridusele ja koolitusele, kusjuures eriline tähtsus on elukestval õppimisel. Laiapõhjalise arutelu tulemusena valmis 2001. aastal Euroopa Komisjoni teatis “Euroopa Elukestva Õppe Ruumi Realiseerumine”¹² ning 2002. aastal enne Seville’i Euroopa Ülemkogu teatis “Euroopa Elukestva Õppe Ruum”.

Euroopa Komisjoni dokumendid on käesoleva terminoloogiatöö aluseks võetud lähtudes Eesti täiskasvanuhariduse spetsialistide vajadusest olla teadlik ELi elukestva õppe poliitikatest ning viia loodav elukestva õppe süsteem Eestis vastavusse Euroopa Komisjoni poolt välja töötatud dokumentide ning teiste ELi normatiivsete aktidega. Liikmesriigid vastutavad ELis oma haridus- ja koolitussüsteemi sisu ja organisatsioonilise poole eest küll täielikult ise, st EL ei ole võtnud eesmärgiks antud valdkonna seaduste ja määruste ühtlustamist, kuid ometi tuleb ka ELi tasandil lähtuda ühisest elukestva õppe poliitikast¹³. EL on võtnud endale ülesandeks jälgida elukestva õppe jaoks vajaliku keskkonna kujundamist liikmesriikides ning suunata protsesse

¹¹ A European Area of Lifelong Learning, lk 9.

¹² Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Communication from the Commission, Brussels, COM (2001) 678 final.

selliselt, et nad kulgeksid laias laastus samas suunas. ELi liikmes- ja kandidaatriikide jaoks tähendab see ühtlasi vastava terminoloogia ülevõtmist ning tõlkimist oma emakeelde.

Elukestva õppe terminoloogia on Eestis veel suhteliselt uus ning kujunemisjärgus. Terminoloogiatööga on jõudu mööda tegelenud peamiselt ETKA “Andras” täiskasvanuhariduse spetsialistid oma igapäevatöö kõrvalt. Samas ei saa kaugeltki öelda, et täiskasvanute koolitamine oleks Eestis uus distsipliin. Täiskasvanute tööalase täiendõppega on Eestis tegeletud juba 1945. aastast alates, aastal 1986 alustas tollase E. Vilde nim Tallinna Pedagoogilise Instituudi juures tööd Andragoogika ja juhtimistöökateeder. Tänu kateedri tõhusale tööle jõudis ka termin “andragoogika” inimeste teadvusesse. Täiskasvanuhariduse tähtsus tõusetas eriti selgelt murrangulisel perioodil, 1980-ndate aastate lõpus ja 1990-ndate algul, mil Eestil õnnestus taastada oma iseseisvus¹⁴. Täna tunnustatakse Eestis andragoogikat kui täiskasvanuhariduse kontseptsiooni, kujunenud on andragoogikateadlaste ringkond, andragoogikat õpetatakse kas põhi- või lisaerialana mitmes Eesti ülikoolis. Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia nimetab Eesti kui teadmistepõhisesse ühiskonda suunduva riigi kahe peamise märksõnana aastateks 2002-2006 innovaatilist mõtteviisi ja elukestvat õpet¹⁵.

Terminoloogilised probleemid on seotud asjaoluga, et täiskasvanuhariduse kontseptsioon on oma sisuliselt rõhuasetuselt viimase kümne aasta jooksul oluliselt muutunud. Lühidalt võiks selle kokku võtta järgnevalt: täiskasvanuhariduse (*adult education*) kõrval on hakatud tähtsustama koolitust (*training*) ning täna eeskätt õpet (*learning*), mis peab olema võimalikult õppijakeskne ning lähtuma õppija vajadustest. Samalaadse arengu on teinud läbi ka termin “elukestev haridus” (*lifelong education*). Esmalt nihkus rõhuasetus elukestvale koolitusele (*lifelong training*), seejärel elukestvale õppele (*lifelong learning*), õppima õppimisele (*learning how to learn*) ja iseõppele (*self-learning*). Elukestev õppimine kui protsess on ajas kiirelt muutuv dünaamiline kontseptsioon. Täpsem oleks öelda, et elukestev õpe peegeldab oma olemuses ühiskonna dünaamilisust ning viisi,

¹³ samas, lk 25.

¹⁴ vt sel teemal: T. Märja, The Role of Adult Education in Restoring Democratic Society. *Convergence* 1997, vol XXX, nr 2/3, lk 84-91; T. Märja, The Role of Education for Adults in the Transition Period in Estonia. *Questions de Formation - Issues in the Education of Adults* 1997, vol VIII, nr 15, lk 187-201.

¹⁵ Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006. Tallinn, 2001.

kuidas täiskasvanu- ja täiendusharidus ühiskonnas aset leidvatele muutustele reageerib. Haridusvaldkonna (sh täiskasvanuhariduse) terminoloogia ei kujuta endast suletud

Tõenäoliselt liiga kitsast valdkonnakäsitlusest tulenevalt on “Teise võimaluse hariduse” sõnastikku” sattunud kahetsusväärseid sisulisi vigu. Näiteks kasutab autor sõnastikku läbivalt terminit “õpilane”, kuid täiskasvanuhariduse kontekstis räägitakse “õppijast”. Selgusetu jääb, millise põhimõtte alusel on kasutatud sõnu “haridus” (*education*) ja “koolitus” (*training*), “õpe” ja “õppimine” (*learning*), “elukestev haridus” ja “pidevharidus” (*lifelong education*) ning mille poolest need sõnad üksteisest erinevad. Valesti on mõistetud termineid *informal education* (tõlgitud *vabahariduseks*), *third age education* (tõlgitud *teise nooruse hariduseks e keskealiste inimeste ümberõppeks*), *tertiary education* (vasteks *kõrgharidus*). Nimetatud vead ei kahanda A.Oja magistriprojekti väärtust – tegemist on tänuväärse tööga täiskasvanuhariduse valdkonna terminoloogia täpsustamisel. Küll aga kinnitavad ülaltoodud terminoloogilised valestimõistmised sõnastiku seletava osa vajalikkust.

Tuleb nõustuda Triinu Soomere arvamusega, et haridusvaldkonna sõnavara osas on Eestis tekkinud mõneti illusoorne olukord, mis laseb uskuda, et termineid on vähe ning nende sisu igapäevale mõistetav¹⁹. Selline arusaamine tugineb asjaolule, et hariduse omandamine on osa meie igapäevaelust. Haridusvaldkond on aga ääretult lai ning terminoloogia mitmekülgne. Sõnavara, mida kasutatakse põhikooli astmes, ei ole üks-üheselt ülekantav kutse- või täiskasvanuharidusse. Keskse tähtsusega on terminoloogiatöös siiski mitte termin, mis on kokkuleppeline, vaid mõiste e tähendus, mida saab esitada kaudselt kas kommentaaride, määratluste või näitelausete abil, kuid mis ei tohi kaotada oma terviklikkust.

¹⁹ T. Soomere, Valik inglise-eesti pedagoogikatermineid Kanada-Eesti haridusprojektis pedagoogilisest juhtimisest, kooliarendusest ja koostöolisest õppimisest. Magistriprojekt. Tartu, 2002, lk 14.

3. Sõnastiku ülesehitus ja sõnastiku koostamise käigus tekkinud probleeme

Käesolev elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik ei hõlma kaugeltki kogu antud temaatikaga seotud terminoloogiat. Terminoloogiline valik tugineb kasutatud allikatele ja erialaspetsialistide²⁰ soovitudele. Magistriprojekti eesmärgiks ei ole veelkordne “Andragoogika sõnaraamatu” terminite ülekäimine, vaid eeskätt nende terminite lisamine, mis on täiskasvanuhariduse valdkonda tulnud viimaste aastate jooksul rahvusvahelise suhtlemise käigus ja mida “Andragoogika sõnaraamatust” ei leia või mis on seal ebatäpselt esitatud.

Oma mahult liigitub sõnastik pisisõnastike hulka (sisaldab 164 ingliskeelset terminit) ning on üles ehitatud tähestikulisel põhimõttel. Kommenteeriva osa iseloomu poolest on tegemist piirdeselgitustega sõnastikuga. Piirdeselgituste, mille hulka kuuluvad ka näitelauseid, kasuks langes valik seetõttu, et valdkonna sõnavara on uus ja arenev, mistõttu ammendavate määratluste kasutamine ei olnud põhjendatud (nt termin *learning facilitator*, mille puhul ei esine allikates täpset määratlust, kas tegemist on ühe täiskasvanute koolitaja alaliigiga või uue koondterminiga, mis hõlmab koolitajaid, nõustajaid jt).

Sõnastiku ülesehitusel on lähtutud valdkonna rahvusvahelisest iseloomust. Seetõttu võib sõnastikust leida üksikuid ainult ühe riigi oludega seostuvaid termineid (nt *University for Industry, voucher system*), mis allikates esinesid ja mida erialaspetsialistid nende olulisuse tõttu sõnastikus näha soovisid. Samal põhjusel on vihjeid terminite kasutamise kohta erinevates riikides toodud ka kommenteerivas osas. Kuna sõnastik on mõeldud kasutamiseks eestlastele, siis on autor koondanud informatsiooni ka selle kohta, kuidas termineid Eestis kasutatakse ja milline on nende sobitumine siinsesse konteksti.

Sõnastiku koostamisel püüdis autor lähtuda heast terminoloogiatöö tavast ning pidada silmas terminile esitatavaid nõudeid: ühetähenduslikkus, süsteemsus, selgus, täpsus,

²⁰ Autor tegi koostööd järgmiste erialaspetsialistidega: Talvi Märja, TPÜ em.professor; Ene Käpp, ETKA “Andras” juhatuse esimees, TPÜ Avatud Ülikooli Täiendõppekeskuse juhataja; Birgit Lao, ETKA

ökonoomsus ja sobilikkus edasituleks²¹. Keeleteaduse seisukohalt peaks ideaalis vältima terminoloogiatöös nii polüseemiat kui sünonüümiat²². Kirjed peaksid vastama mõistetele mitte igale lähtekeele sõnale, s.t sünonüümid tuleks esitada ühes kirjes koos, polüseemid aga igaüks omaette kirjes²³. Samas ei saa terminoloogiatöö nõudeid absolutiseerida. Variandid on terminoloogias paratamatud, selleks on nii sisulisi kui ka keelelisi põhjusi. Viimasel ajal on jõutud arusaamisele, et variantide esinemist terminoloogiatöös vältida ei saa, kuid need on vaja allutada korrastusele²⁴.

Antud töös on sünonüümid esitatud ühes kirjes, kommenteerivas osas (nt *job-related education; spare-time adult educator; study centre*). Oluline on aga märkida, et elukestva õppe valdkonnas on rida sõnu, mis on mõistelt lähedased, kuid sisult mitte päris identsed (nt *correspondence/distance learning; compensatory/second chance education; autonomous/self-directed learning*). Need sõnad on toodud eraldi kirjetes. Polüseemia puhul tuleb nõustuda T. Erelt'iga, et termini kasutus võib isegi ühe eriala piires kitseneda, laieneda, nihkuda teiste mõistete peale, mistõttu semantilised piirid tuhmuvad²⁵. Heaks näiteks on siinkohal sõna *education*, mille eestikeelne vaste on mitmeti tõlgitav ning ei ole ainult ja alati *haridus*. Olenevalt kontekstist võib *education* tähendada ka *koolitust* (nt *work-related education – tööalane koolitus*), *õpet* (nt *correspondence education - kaugõpe*) ja *kasvatust* (nt *educational sciences – kasvatusteadused*). Sõna *competence* puhul tuleb teha vahet, millises kontekstis mõeldakse selle all *kompetentsi* ja millises *pädevust*. Ka sõnal *credentials* on täiskasvanuhariduse kontekstis kaks tähendust: *hinneteht* ja *kogemus*, mis omandab väärtuse näiteks tööandja silmis. Eesti keeles räägime nii *õppimisest* kui *õppest*, inglise keeles vastab neile mõlemale *learning*. Tuleb eristada, millal tähistab *learning* *õpet* kui nähtust ning millal *õppimist* kui protsessi. Käesolevas töös on polüseemid toodud vasteväljal ühes kirjes, nad on eraldatud semikooloniga (nt *lifelong education – elukestev haridus; pidevharidus*), mõiste on lahti

“Andras” vastutav sekretär; Larissa Jõgi, TPÜ Andragoogika õppetooli juhataja; Terje Haidak, Haridus- ja Teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse talituse juhataja.

²¹ R. Kull, Kirjakeel, oskuskeel ja üldkeel. Eesti Keele Sihtasutus, 2000, lk 100.

²² T. Erelt, Eesti oskuskeel. Tallinn, 1982, lk 37.

²³ A.Tavast, Eesti oskussõnastikud 1996-2000. Keel ja Kirjandus 2002, nr 6, lk 403.

²⁴ R.Kull, lk 100-101.

²⁵ T. Erelt, Eesti oskuskeel, lk 37.

selgitatud kommenteerivas osas. Eesti-inglise keelekombinatsioonis kasutatavas registris on polüseemid eraldi välja toodud.

Erialaspetsialistid peavad oma töös tähtsaks terminite suupärasust ning juurdumist erialakeeles, mistõttu ei poolda nad alati kõiki emakeelespetsialistide soovitusi. Näiteks soovitatakse pedagoogikas erialateadmiste ja –oskuste täiendamist väljendavates sõnades kasutada liite “täiend” asemel liidet “täiendus”. *Täiendusharidus (continuing education)* ja *täienduskoolitus (continuing training)* on küll täna erialaspetsialistide poolt aktsepteeritavad, ent nt *täiendusõppe* või *täienduskutsehariduse* asemel kasutatakse endiselt sõnu *täiendõpe* ja *täiendkutseharidus*, mis on aastate jooksul erialakeeles enam juurdunud.

Lisaks ülaltoodule seisis autor valiku ees, kas kasutada terminites võõrsõnalist või omasõnalist väljendust. Reeglina langes valik eelistatuma e omasõnalise väljenduse kasuks (nt *statsionaarse* asemel *täiskoormusega* või *täisajaga*, *sertifikaadi* asemel *tunnistus*, *indikaatori* asemel *näitaja*). Läbivalt seda printsipi aga järgida ei saanud. Näiteks on *portfolio* vasteks pakutud *portfoolio* (ja teadlikult mitte *(õpi)mapp*, kuna viimane viitab eksitavalt (põhi)koolis kasutatavale õppeaine mapile). Täiskasvanuhariduse kontekstis ei räägita *täiskasvanute põhiharidusest (adult basic education)* vaid *täiskasvanute baasharidusest* ja *baasoskustest (basic skills)*. Liite *põhikasutamine* on erialaspetsialistide sõnul täiskasvanuhariduses eksitav, kuna Eesti haridussüsteemis tähistatakse sellega nii eraldi kooliliiki kui haridustaset (*põhikool; põhiharidus*).

Autoril tuli lahendada ka eesti ja inglise konteksti erinevusest lähtuvaid probleeme. Näiteks jagab Eesti “Täiskasvanute koolituse seadus” täiskasvanute tööalase koolituse (*work-related training*) kolmeks alaliigiks: kutse-, ameti- ja/või erialaseks koolituseks. Seejuures pole erialaspetsialistidel terminite sisulise erinevuse osas täit selgust. Võib vaielda, kas aasta kutsekoolis müürsepaks õppinud inimene, kes kooli pooleli jätab, on omandanud edaspidiseks eluks eriala või siiski ameti. Inglise keele baasil täiskasvanuhariduses sellist eristust ei tehta: *kutsealase* vaste on *vocational*, ameti- ja

erialase vasteks *professional (occupational)* ei ole siinkohal eristusena käibel, kuna viitab kutsealale²⁶). Viimase 10 aasta jooksul on haridusvaldkonna seadusloomet Eestis oluliselt muudetud ja täiendatud, kuid seadustesse on jäänud ka kohti, kus terminoloogia on ühtlustamata. Näiteks on “Ülikooliseadusega” ja “Rakenduskõrgkooli seadusega”²⁷ sisse toodud terminid *täiskoormusega õpe (full-time education)*, mis on antud töös tõlgitud *täisajaõppeks*) ja *osakoormusega õpe (part-time education)*, kuid terminite tähendusi pole seadusandja selgitanud. *Õppe* asemel määratletakse seaduses, kes on *üliõpilane* e täiskasvanuhariduse mõistes *täiskoormusega/osakoormusega õppija*. Käesolevas sõnastikus on lähtutud eelkõige sellest, mida erialaspetsialistid terminite *täisajaõpe* ning *osakoormusega õpe* all mõtlevad. Inglisekeelsetes elukestva õppe materjalides võib kohata ka terminit *regular education (regulaarõpe)*, mis ei vasta meie *täisajaõppele*.

Töö käigus esines rida juhtumeid, kus terminil antud kontekstis varasem eestikeelne vaste üldse puudus (nt “*one-stop-shop*”; *progression route*). Sel juhul tuletati eestikeelne vaste sõnastiku koostamise käigus koostöös erialaspetsialistidega.

Sõnastiku vormistusel lähtuti printsibist hoida sõnaliigid lahus ning anda sõnast vaid üks grammatiline vorm (nt *accreditation; certificate; empowerment*). Terminid, mis on algallikates kasutusel vaid mitmusena, on ka käesolevas sõnastikus toodud mitmuse vormis (nt *basic skills – baasoskused; social skills – sotsiaalsed oskused*). Samuti tuleb märkida, et terminid ja nende selgitused on toodud vaid antud oskussõnavara raames, s.t sõnastik ei hõlma näiteid terminite (nt *credentials; portfolio; stakeholder*) kasutamise kohta teistes erialakeeltes.

²⁶ vt P. Jarvis, *An International Dictionary of Adult and Continuing Education*. London and New York, 1990, lk 249.

²⁷ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=562551>
<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=562580>

4. Elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik

A

access	juurdepääs	täiskasvanuhariduses võeti termin kasutusele 1970-ndate lõpus, mil Suurbritannias hakati valitsuse poolt pakkuma suuremaid õppimisvõimalusi etnilistele vähemustele; termin on seotud sihtgruppidega, millede hulk on laienenud ka teistele ebasoodsas olukorras olevatele gruppidele (nt erivajadustega inimesed)
access to learning	juurdepääs õppimisele	s.o universaalse ja pideva juurdepääsu tagamine õppimisele oskuste omandamise ja täiendamise eesmärgil, mis on vajalik järjepidevaks ja aktiivseks osalemiseks teadmistel baseerivas ühiskonnas
accreditation	akrediteerimine	protsess, mille käigus hariduslikule kursusele antakse ametlik tunnustus või akrediteering riigiameti poolt; tegemist võib olla ka institutsionaalse akrediteerimisega
Accreditation of Prior and Experiential Learning (APEL)	eel- ja kogemusõppe akrediteerimine	seni tunnustamata õppimise (nt töökohas või vabatahtlikkuse korras) tunnustamine ainepunktide andmise läbi; omab erilist tähtsust nende inimeste jaoks, kes oma elu ning tööaastate jooksul on omandanud uusi teadmisi, oskusi ning analüütilisi võimeid, mis on võrreldavad kõrghariduse omandamise käigus saadavate teadmiste ja oskustega; vt ka <i>experiential learning</i> , <i>prior learning</i>
Accreditation of Prior Learning (APL)	eelõppe akrediteerimine	suhteliselt uus kontseptsioon (vt ka <i>prior learning</i> ; <i>Accreditation of Prior and Experiential Learning</i>); vaidlused eelõppe akrediteerimise vajalikkuse üle viitavad laiemalt traditsioonilise haridussüsteemi ümbervaatamise vajalikkusele lähtuvalt elukestvast õppest
active citizenship	kodanikuaktiivsus	kodanike kultuuriline, majanduslik, poliitiline/demokraatlik ja/või sotsiaalne osalemine ühiskonna- ja kogukonnaelus
adaptability	kohanemisvõime	ettevõtete ja töövõtjate võime kohaneda uute tehnoloogiate, turusituatsioonide ja töömudelitega
adult	täiskasvanu	iga, millal inimene loetakse täisikka jõudnuks, varieerub erinevates riikides küllaltki oluliselt; hariduse kontekstis tuleks seda käsitleda kui iga, mil inimene end ise täiskasvanuna tunneb, mil ta on valmis vastu võtma ennast ja teisi puudutavaid otsuseid ning mil teda kohtleb täiskasvanuna sotsiaalne grupp, kuhu ta kuulub

adult basic education	täiskasvanute baasharidus	koosneb kolmest peamisest komponendist: keeleoskusest (lugemine, kirjutamine, kõne), arvutusoskusest, ühiskondlikust elust (<i>social living</i>); Saksamaal hõlmab täiskasvanute baasharidus nelja järgmist komponenti: - lugemis-, kirjutamis-, arvutusoskus emakeeles;- vähemalt ühe või kahe võõrkeele oskamine kõnes ja kirjas; - võime mõista meedias kajastatavat ning seda kriitiliselt hinnata, - karjääri planeerimine; vt ka <i>post-basic education</i>
adult education	täiskasvanuharidus	terviklik organiseeritud õpe, mis ei sõltu õppe sisust, tasemest ega meetodist, mille käigus täiskasvanud arendavad oma võimeid, parandavad oma tehnilisi või professionaalseid oskusi; reeglina formaalhariduse väline; Suurbritannias kannab termin erilist lisatähendust, mis viitab vabaharidusele, mida omandatakse jõudeajal; seetõttu eelistavad Eesti täiskasvanuhariduse spetsialistid siinkohal terminit <i>education for adults</i>
Adult Education Act	Täiskasvanuhariduse seadus	hakkas kehtima 1966.a. USA-s Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse osana, eesmärgiks oli pakkuda haridusvõimalusi täiskasvanutele kolledži tasemest allpool; esimene "Täiskasvanuhariduse seadus" maailmas võeti vastu Norras aastal 1976; Eestis kehtib alates 1993. aastast "Täiskasvanute koolituse seadus"
adult educator	täiskasvanute koolitaja/andragoog	spetsialist, kes vahendab täiskasvanud inimestele teadmisi ja/või oskusi, suunab nende arusaamade ja hoiakute kujunemist ning toetab enesearengut tasemehariduses, tööalases ettevalmistuses ja/või täiendõppes ja vabahariduses; tegemist on koondterminiga, mille alla liigituvad täiskasvanute õpetaja, juhendaja, tuutor vm; Eestis on vastu võetud "Täiskasvanute koolitaja kutsestandard"
adult general education	1. täiskasvanute tasemeharidus; 2. täiskasvanute üldharidus	1. tugevalt formaliseeritud haridus tasemeõppekava alusel, mille tulemusena omandatakse uus haridustase (mitte-päevases vormis omandatav põhi-, kesk- või kõrgharidus või akadeemiline kraad); läbimist tõendab tunnistus või diplom; 2. tööga mitte seotud haridus, eesmärgiks üldine eneseharimine (nt kunsti-, muusikatunnid)
adult gymnasium	täiskasvanute gümnaasium	õppeasutus, kus koolikohustusliku vanuse ületanud põhi- või üldkeskhariduseta inimesed saavad kas õhtuses õppevormis, kaugõppes või eksternina omandada põhi- või üldkeskhariduse

adult learner	täiskasvanud õppija	õppija: - kelle jaoks õppimine pole põhitegevus, - kes on esmase hariduse omandanud ning pöördunud hiljem hariduse omandamise juurde tagasi
adult learners' week	täiskasvanud õppija nädal	rahvusvaheline initsiatiiv, mille eesmärgiks on inimkonna parema haritustaseme saavutamine ja inimeste toimetuleku suurendamine muutuv maailmas; tänaseks korraldab seda juba rohkem kui 40 riiki üle maailma (sh Eesti alates 1998. aastast)
adult training	täiskasvanukoolitus	organiseeritud õppetegevus, kus õppijateks on täiskasvanud; seotud kõigi õpeliikide ja – vormidega, moodustades osa elukestvat õppimist võimaldavast haridussüsteemist; tegemist on täiskasvanuhariduse praktikaga
andragogy	andragoogika	teaduslik distsipliin, mis kuulub kasvatusteaduste hulka; kasutatakse paralleelselt pedagoogikaga, et eristada järjest suurenevat teadmiste ja tehnoloogiate hulka täiskasvanuõppes; tegemist ei ole pedagoogika haruga vaid täiskasvanuharidust ja täiskasvanute õpet käsitleva omaette teadusharuga, mida USA professor Malcolm Knowles on defineerinud kui “kunsti ja teadust, mis aitab täiskasvanuil õppida”; termin võeti esimest korda kasutusele 1833. a. saksa õpetaja Alexander Knapp'i poolt ning sellest ajast alates on arutletud selle üle, kas täiskasvanud õpivad lastest erinevalt ning kas ja kuidas erineb andragoogika pedagoogikast
applied education	rakendusharidus	eemärgiks on koolitada tööturu tarvis kindla kutseala spetsialiste
applied higher education	rakenduskõrgharidus	kõrghariduse esimese astme õpe, mille läbimine annab sarnaselt bakalaureuseõppele võimaluse jätkata õpinguid magistriõppes; eesmärgiks on arendada akadeemilise õppe kõrval välja selge rakendusõppe suund, mis annaks õppimise järgselt väljundi tööturule kindlal kutsealal töötamiseks
apprenticeship	õpipoisiaeg	üks esimesi kutsehariduse vorme, mis oli ajalooliselt mõeldud peamiselt vaesematele inimestele; õpipoisiks olemise jooksul (tavaliselt 2-4 aastat) õppis noor inimene meistri kõrval töötades kutseoskusi ning sai teoreetilisi teadmisi; kutseharidusliku suunitluse kõrval oli võimalik õppida ka lugema ja kirjutama; vt ka <i>modern apprenticeship</i>
autonomous learning	iseseisev õppimine	omal käel õppimine, mille käigus valib õppija vastavalt õppimise eesmärgile sobivaima

		õppimisviisi; vt ka <i>self-directed learning</i>
B		
basic skills	baasoskused	oskused, millede omandamist eeldab aktiivne osalemine teadmispõhises ühiskonnas ja majanduses: infotehnoloogia-alased oskused, võõrkeelteoskus, tehnoloogilise kultuuri ja ettevõtlusalased teadmised ning sotsiaalsed oskused; mõned neist (nt digitaalne kirjaoskus) on põhimõtteliselt uued oskused, samas omandab ka n-ö vana oskus, võõrkeelte oskus, järjest suuremat tähtsust; majanduslikud ja sotsiaalsed muudatused kujundavad pidevalt ümber nn baasoskuste miinimumi, mida iga ühiskonnaliige peaks omama, et osaleda aktiivselt töö- ja perekonnaelus ning kõigil ühiskonnaelu tasanditel; käesoleval hetkel iseloomustab baasoskusi eelkõige interdistsiplinaarsus
benchmark	siht	35 hours of learning per year for every employee might be an attainable benchmark ²⁸
building block	tugisammas	olemasoleva või väljatöötamisel oleva riikliku elukestva õppe strateegia põhiosa; tugisambaid on kokku 6 ning nad on formuleeritud lähtuvalt neljast eesmärgist: kodanikuaktiivsus, personaalne saavutus, tööhõive ja sotsiaalne kuuluvus
C		
certificate	tunnistus	ametlik dokument, mis kajastab õppija saavutusi; paralleelselt kasutusel ka termin <i>diploma (diplom)</i>
certification	tunnistuse andmine	tunnistuse või diplomi väljaandmine, millega tõendatakse hindamise järgselt ametlikult õppija saavutusi
civic education	kodanikuõpetus	tuleb terminipaaridest “ <i>citizenship education</i> ” ja “ <i>Americanization education</i> ”, mis viitavad USA-sse tulnud uutele immigrantidele kodanikuõpetuse õpetamisele; alguse saanud 20. saj. alguses, mil pöörditi suurt tähelepanu immigrantide koolitamisele; algselt samastati täiskasvanuharidusega
civic literacy	(kodanike) üldine kirjaoskus	termin seondub 20. saj. alguse USA oludega; 1917.a. muutis USA Kongress kirjaoskuse nõude kohustuslikuks naturalisatsiooniprotsessis
community	kogukond	täiskasvanuhariduses on terminil viis erinevat põhitähendust: 1. grupp inimesi, kes elavad või

²⁸ A European Area of Lifelong Learning, lk 33.

		töötavad koos; 2. geograafiline piirkond, kus inimesed elavad; 3. geograafiline piirkond, kus inimesed elavad ja suhtlevad; 4. hariduslik tegevus väljaspool haridusasutust; 5. koos elavate ja töötavate inimeste vaheline kooslus
compensatory learning	puudujääke korvav õppimine	tegelemine õpingutega, mis oleks tulnud omandada kohustusliku koolihariduse osana
competence, -tency	1. kompetents; 2. kompetentsus; 3. pädevus	1. suutlikkus kasutada efektiivselt oma kogemusi, teadmisi ja kvalifikatsioone; kokku võime rääkida inimese kompetentsidest; 2. suutlikkus või võimekus, mis on nõutav kindlal ametikohal toimetulekuks; 3. juriidiliselt piiritletud kompetentsus; olukord, kus ühiskonna liikmetel on õigus oma kompetentsust rakendada mingites piirides
continuing education	täiendusharidus	teadmised ja/või oskused, mis omandatakse peale kohustusliku kooliprogrammi lõppu või esmase hariduse omandamist ja mille käigus täiendatakse olemasolevat erialast, kutse- või ametialast haridust eesmärgiga parandada toimetulekut elus ja/või tööturul; termin tekkis 1970-ndate majanduskriisi pinnalt, mil pandi suurt rõhku kutsekoolitusele; hakkas tähistama kutsealale suunatud haridust, mis erines liberaalsest täiskasvanuharidusest; laiemalt tuli kasutusele 1980-ndatel käsikäes kasvavate tööpuuduse näitajatega; peetakse mitteformaalseks hariduseks
continuing education and training for adults	täiskasvanute täiendusharidus ja -koolitus	kõik tööga seotud haridus- ja koolitustegevused, mis on organiseeritud ja finantseeritud ametiasutuste, tööandjate või õppijate endi poolt; eesmärgiks on pakkuda teadmisi ja uusi oskusi olemasoleva või tulevase töö tarvis, suurendada sissetulekuid, parandada töö- ja/või karjäärivõimalusi olemasolevas või mõnes teises töövaldkonnas, suurendada edutamislõuetust; ei hõlma sõjalist koolitust ega täisajaga õpinguid
continuing professional education	ametialane täiendusharidus	haridus, mis omandatakse pärast põhilise ametialase ettevalmistuse läbimist; vt ka <i>professional education</i>
continuing professional training	ametialane täienduskoolitus	täiskasvanute koolitusasutuste poolt organiseeritud koolitus/õppetegevus, mis võimaldab õppijal täiendada oma ametialaseid teadmisi ja oskusi ning saada uusi kogemusi pärast esmase hariduse omandamist
continuing training	täienduskoolitus	täiskasvanute koolitusasutuse poolt organiseeritud

		koolitus/õppetegevus, mis võimaldab õppijal täiendada oma teadmisi ja oskusi; täienduskoolitus on esmase hariduse järgne, kuid tegemist ei ole pidevhariduse sünonüümiga; viitab üksnes pidevhariduse hilisemale osale
continuing vocational education	täiendkutseharidus	viitab haridusele ja koolitusele, mis leiab aset tööalase karjääri jooksul
correspondence course	kaugõppekursus	kursus kõigile huvitatutele sõltumata eest, mis pakub kas uute teadmiste/oskuste omandamist, seniste teadmiste täiendamist või ümberõpet; kursusel osalemise tihedus ning kursuse läbimise kiirus sõltub täielikult õppijast; soovi korral võib kursuse läbides saada vastava tunnistuse
correspondence education	kaugõpe	haridus omandatakse põhiliselt iseõppe materjalide ja perioodiliselt toimuvate loengute kaudu; õpe toimub töö, pere vm tegevuse kõrvalt (st õpe ei ole õppija põhitegevuseks); erinevates riikides on kaugõpe erinevalt korraldatud, kasutatakse ka erinevat terminoloogiat (nt Eestis vastas kaugõppevorm terminile <i>correspondence learning</i>); vt ka <i>distance learning</i>
credentials	1. hinneteleft; 2. kogemus	1. kiri või tunnistus, mis tõestab isiku kvalifitseeritust; 2. isiku eelnev saavutus, koolitus ja üldine taustteadmine, mis viitab inimese kvalifitseeritusele (nt tööandja silmis)
credit	ainepunkt	arvestuslik ühik, milles arvutatakse õppemahtu; tõestab kursuse või mõne muu õpikogemuse läbimist
credit transfer system	ainepunktide ülekandmise süsteem	võimaldab kanda ühes hariduslikus kontekstis omandatud ainepunktid üle teise; vt ka <i>European Credit Transfer System</i>
D		
digital divide	digitaalne lõhe	lõhe nende (inimeste, riikide) vahel, kellel on juurdepääs informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiale ning nende vahel, kellel see võimalus puudub; vt ka <i>e-exclusion</i>
digital illiteracy	digitaalne kirjaoskamatus	digitaalse kirjaoskuse puudumine; vt <i>digital literacy</i>
digital literacy	digitaalne kirjaoskus	oskus kasutada asjatundlikult informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid; samatähenduslik termin <i>computer literacy</i> ; vt ka <i>digital illiteracy</i>
direct learning	vahetu õppimine	õppimine läbi oma kogemuste ja tegevuste, mis ei

		pruugi olla alati enese poolt määratud; vahetut õppimist võib soodustada õppimiseks sobiv keskkond ning õppeprotsessid
distance learning	kaugkoolitus	üldine termin hariduse omandamise viiside kohta, kus õpetaja ja õppija on lahutatud geograafilise vahemaa tõttu, mis leiab aset väljaspool klassiruumi ning on suures ulatuses iseseisev; hõlmab erinevaid haridustasandeid, tänapäeval toimub suures osas e-õppe vahendusel; vt ka <i>correspondence education</i>
E		
education	haridus; koolitus; õpe; kasvatus	mistahes planeeritud tegevuste seeria, mis on rajatud humanistlikule alusele ning suunatud osalejate õppimisele ja arusaamisele; definitsioon ei sea haridusele piire: see võib olla mistahes spetsiifiline õppimisprotsess, mistahes vanuses, mistahes kohas, mistahes eesmärgil; vt ka <i>training</i>
e-exclusion	e-eraldatus	oht, et teatud inimesed ja sotsiaalsed grupid võivad olla informatsiooniühiskonnast välja arvatud; vt ka <i>digital divide</i>
e-inclusion	e-sidusus	viitab jõupingutustele, mis tehakse selleks, et e-eraldatust vältida; digitaalse lõhe ületamine
e-learning	e-õppimine	õppimine, mis toimub informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel
e-learning initiative	e-õppimise algatus	osa e-Euroopa Tegevuskavast, eesmärgiks on võimaldada laiemat informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamist Euroopas; algatus koosneb neljast osast: koolide arvutitega varustamisest, õpetajate koolitamisest, tarkvara arendamisest ning koolide ja õpetajate vahelise suhtlemise tihendamisest
employability	tööhõivelisus	inimeste suutlikkus osaleda tööhõives; seotud mitte ainult inimeste teadmiste ja kompetentsidega vaid ka neile pakutavate stiimulite ja võimalustega tööd otsida
empowerment	volitamine	inimestele õiguse andmine võtta vastutus oma elu ja kogukonna- või ühiskonnaelu korraldamise eest majanduslikus, sotsiaalses ja poliitilises mõttes
entrepreneurship skills	ettevõtjalasused oskused	tulevad inimestele kasuks tööalases tegevuses võimaldades muuhulgas mitmekesistada ettevõtte tegevusvaldkondi; ettevõtjalasestest oskustest on abi nii olemasolevatele ettevõtetele (eriti väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele) kui ka iseseisvalt ettevõtlusega tegelevatele inimestele; 21. sajandi Euroopas kui teadmispõhises ühiskonnas liigitatakse ettevõtjalasused oskused nn uute

		baasoskuste hulka; vt ka <i>basic skills</i>
EUROPASS	töoga seotud koolituse tunnustamise dokument	üks ELi haridus-, koolitus- ja noorteprogrammide toetusel koostöö tulemusena välja töötatud hindamise ja tunnustamise vahend; teisteks sellisteks vahenditeks on nt Euroopa Ainepunktide Ülekandmise Skeem, Euroopa Arvutijuhiluba, Euroopa Vabatahtlike Teenistuse tunnistus ja mitmed enesehindamise võimalused
European Area of Lifelong Learning	Euroopa Elukestva Õppe Ruum	eesmärkideks on nii kodanike julgustamine liikumaks vabalt erinevate õpikohtade, töökohtade, piirkondade ja riikide vahel, kui ka enda teadmiste ja kompetentside baasilt parima andmine; toodud eesmärgid peaksid vastama Euroopa Liidu ja kandidaatriikide eesmärkidele, mis on suunatud heaolu ja demokraatia kasvule; tihedalt seotud Euroopa Teadusruumiga (<i>European Research Area</i>)
European Computer Driving Licence (ECDL)	Euroopa Arvutijuhiluba	infotehnoloogiliste oskuste Euroopa standard; eesmärgiks infotehnoloogia-alaste teadmiste suurendamine, mis võimaldaks rohkemal inimestel kasutada personaalarvuteid ning olla aktiivseks osalejaks informatsiooniühiskonnas; ECDL koosneb 7 moodulist, arvutijuhiloa saamiseks on vaja edukalt läbida kõik moodulid; idee pärineb Soomest, aastast 1994; tänaseks on ECDL Skandinaavia töandjate ja -võtjate poolt kõrgelt tunnustatud
European Credit Transfer System (ECTS)	Euroopa Ainepunktide Ülekandmise Süsteem	eesmärk on lihtsustada ainepunktide ülekandmist Euroopas; ainepunkt(id) on antud ECTS-i raames igale kursusele, õppija saab selle peale kursuse edukat läbimist ning teadmistekontrolli sooritamist; ainepunkt kajastab õppija töökoormust ning töö iseloomu, mis on vajalik ainepunkti saamiseks, samuti töö hulka, mida nõuab iga kursus eraldi suhtes kogu töömahuga, mis garanteerib õppeaasta läbimise akadeemiliste õpingute käigus; hetkel kaalutakse ettepanekut juurutada ainepunktid ka kõrghariduse välises kontekstis (sh elukestev õpe) eeldusel, et neid tunnistaksid kõrgemad õppeasutused; vt ka <i>credit</i>
European Diploma Supplement	Euroopa Akadeemiline Õiend	dokument, mis lisatakse kõrgharidust tõendavale diplomile; õiendile kantakse isiku esitatud dokumentide alusel info eelmiste õpingute tulemuste ja töökogemuse kohta, mis õppeasutuse

		otsusel arvestatakse tema õppekava täitmise osaks; tegemist on Euroopa Komisjoni initsiatiiviga, mis rakendub koos ECTS'iga ja mille eesmärk on suurendada diplomite rahvusvahelist läbipaistvust ning lihtsustada kvalifikatsioonide tunnustamist; Eestis on Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud diplomi ja akadeemilise õiendi statuut ja vormid; kasutusel ka vaste "diplomi lisa"
European Voluntary Service (EVS) certificate	Euroopa Vabatahtlike Teenistuse tunnistus	antakse osalemise eest Euroopa Vabatahtlike Teenistuse tegevustes
evening school	õhtukool	kool töötavatele inimestele, kus õppetöö toimub õhtuti peale tööpäeva lõppu; esimesed õhtukoolid rajati Taanis 19. saj. alguses, et võimaldada hariduse omandamist inimestel, kes olid kooli pooleli jätnud
experiential learning	kogemusõpe	informaalne õpe, mille käigus on õppijal kujunenud õpitu kohta esmane kogemus; kasutatakse ka terminit <i>learning from experience</i> ; vt ka <i>Accreditation of Prior and Experiential Learning</i>
extra-mural department (EMD)	täiskasvanuhariduse osakond	ülikooli osakond Inglismaal ja Wales'is, mis tegeleb täiskasvanuharidusega ning korraldab väljaspool ülikooli laiemale üldsusele õppeasutuse õppekava väliseid kursusi (<i>extra-mural courses</i>)
F		
face-to-face education	lähiõpe	õpe, mis toimub läbi otsese kontakti õppija ja õpetaja vahel; vastand terminile <i>distance learning</i>
formal competence	formaalne kompetents	formaal- ja institutsionaliseeritud õppe tulem, mida kinnitab tunnistus formaalse eksami läbimise kohta; mitteformaalse kompetentsi tähtsustamise ja tõhusama dokumenteerimise tulemusena hakkab vahe formaalse ja mitteformaalse kompetentsi vahel kaduma - nt antakse Skandinaavia riikides juba aastaid rahvaülikoolis õppimise eest ainepunkte, mida formaalharidussüsteem arvestab; vt ka <i>non-formal competence</i>
formal education	formaalharidus	riiklike õppekavadega fikseeritud, eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus, millel on fikseeritud kestvus ja õppekava, mis on astmete ja hinnete tasandite alusel hierarhiliselt struktureeritud, millel on vastuvõtu tingimused ja formaalne registreerimine; viiakse läbi koolitus- ja haridusasutustes ettenähtud mahus ning õppimis/õpetamismaterjale ja –meetodeid kasutades, kaasneb aktsepteeritud kraadi, diplomi või tunnistuse omistamine; vt ka <i>non-formal</i>

		<i>education</i>
full-time education	täisajaõpe	viitab sellele, et õppimine on õppija põhitegevus; Eestis põhiliselt kõrghariduses kasutatav termin
full-time student	täiskoormusega õppija	õppija, kellele õppimine on põhitegevuseks (vastavalt “Ülikooliseadusele” täidab täiskoormusega õppija Eestis õppeaastas vähemalt 75 % nimetatud perioodiks õppevakas ette nähtud mahust)
functional literacy	funktsionaalne kirjaoskus	kirja- ja arvutusoskuse ning sotsiaalsete oskuste tase, mis võimaldab inimesel täita aktiivset rolli ühiskonnas
further education	jätkuharidus	täiskasvanutele mõeldud võimalus jätkata õppimist sõltumata eest ja eelnevast hariduslikust kvalifikatsioonist; võib olla nii kutseunitsuslik kui üldhariduslik, ei hõlma ülikooliharidust; termini tähendus erineb riigiti
G		
gender equality	sugudevaheline võrdsus	elukestva õppe kontekstis rõhutatakse, et juurdepääs elukestvatele õppele peab olema võrdselt tagatud mõlema soo esindajatele
general education	üldharidus	sotsialiseerumiseks vajalik teadmiste ja oskuste kompleks, mis võimaldab elu jooksul pidevalt edasi õppida ning kujuneda arenevaks isiksuseks; termin võeti kasutusele, et viidata haridusele, mis ei ole kutseharidus (varem kasutati eristamiseks terminipaari <i>vocational/non-vocational education</i>)
guidance	juhendamine	inimeste abistamine nende elu puudutavate otsuste langetamisel (hariduse, kutsevalikuga seotud, personaalsed otsused) ning otsuste elluviimisel; lähtutakse kolmest eeldusest: juhendamine peab olema konfidentsiaalne, erapooletu ja õppijakeskne; eristatakse ka karjäärijuhendamist (<i>careers guidance</i>)
guideline	suunis	elukestva õppe kontekstis viidatakse Euroopa Tööhõive Strateegiale (<i>European Employment Strategy</i>) ning seda toetavatele suunistele (nt Euroopa Liidu Tööhõive Suunistele, <i>European Employment Guidelines</i>), mis kajastavad seoseid elukestva õppe ja tööhõive vahel
I		
incidental learning	juhuslik õppimine	täiesti planeerimata, ettekatsemata (ja tihti mitteteadlik) õppimine, teiste tegevustega juhuslikult kaasnev; osa informaalsetest õppest; kasutusel ka termin <i>random learning</i> ; vt ka

		<i>informal education</i>
indicator	näitaja	igasugune kvantiteet, mida saab mõõta ja mis on haridusprogrammide efektiivsuse seisukohalt oluline; kasutatakse nt millegi hindamisel, poliitikate väljatöötamisel
individual learning account (ILA)	personaalne õpiarve pangas	personaalse õpiarve idee on Euroopa Komisjoni Elukestva Õppe Memorandumis välja pakutud ühe võimalusena suurendamiseks investeringuid inimressursi arengusse; õpiarve julgustab inimesi säästma raha oma õpingute finantseerimiseks spetsiaalsete säästuprogrammide ja deposiitide kaudu või riikliku ja erasektori poolt eraldatavate lisatoetuste ning grantide vahendusel
individual learning pathway	personaalne õpiteekond	kajastab igal eluperioodil õppija huve ja vajadusi; õppe sisu, juurdepääs õppimisele ning see, kus õppimine aset leiab, sõltub õppijast ning tema õpivajadustest; vt ka <i>progression route</i>
informal education	informaalne haridus	õppimine, mis tuleneb igapäevastest tegevustest tööl, perekonna ringis või vabal ajal; ei ole struktureeritud (õpieesmärkide, õpiaja või õppematerjalide mõistes) ja ei lõpe tavaliselt tunnistuse saamisega; võib olla kavatsuslik, kuid enamasti on tegemist ettekavatsemata (või juhusliku) õppimisega; vt ka <i>incidental learning, liberal adult education, popular adult education</i>
information and communication technology (ICT)	informatsiooni- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia (IKT)	hõlmab kõiki tehnoloogiaid, mida on vaja informatsiooniühiskonna tekkeks - andmetöötlus, Internet, multimeedia jne - ning telekommunikatsiooni süsteemi, mis võimaldab info jagamist
initial education	esmane haridus	esimene haridus inimese elus, mis on omandatud formaalharidussüsteemis ja mille võib lugeda lõpetatuks kohustusliku haridusprogrammi täitmise järgselt või mis võib kesta kuni esimese vaheni täisajaga hariduse omandamisel (vaheta võib ulatuda kuni doktorikraadi kaitsmiseni); laiem termin kui kooliharidus, kuna võib sisaldada jätku- ja/või kõrghariduse elemente; vt ka <i>school education</i>
in-service training	töölane täienduskoolitus/õpe	koolitus (õpe), mis lähtub antud töökoha, asutuse või organisatsiooni vajadustest ja mis võib toimuda ka töökohas ja tööajal; vt ka <i>pre-service training</i>
intergenerational learning	põlvkondadevaheline õpe	õpe, mis seisneb kogemuste, teadmiste ja kompetentside vahetamises ja kandumises ühelt põlvkonnalt teisele
K		

key message	põhisõnum	Elukestva Õppe Memorandum toob ära 6 põhisõnumit, mis kujutavad endast struktureeritud võrgustikku avaliku debati läbiviimiseks teemal, kuidas praktiliselt elukestva õppimise teooriat rakendada; sõnumid määratleti Euroopas ühenduse tasandil läbiviidavate programmide ja Euroopa Elukestva Õppe Aasta (1996) jooksul kogunenud materjali põhjal
knowledge based economy	teadmistepõhine majandus(süsteem)	süsteem, kus majanduse arenguks vajalik teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon (TA&I) on tagatud
knowledge based society	teadmistepõhine ühiskond	ühiskond, mille protsessid ja praktilised kogemused tuginevad teadmiste loomisele, jagamisele ja kasutamisele
L		
labour market oriented training	tööturule orienteeritud koolitus	koolitus, mis viiakse läbi lähtuvalt tööturu vajadustest
learning	õppimine; õpe	õppimine on termin, millele on pakutud mitmeid erinevaid definitsioone: - protsess, mille tulemuseks on alaline muutus käitumises, mis järgneb kogemusele; - protsess, mille käigus kogemus muutub teadmiseks, oskusteks ja suhtumisteks; - protsess, mille käigus talletatakse informatsioon mälli; õpe on organiseeritud ja eesmärgistatud tegevuste süsteem hariduse omandamiseks
learning centre	õpikeskus	eesmärgiks on kursuste ja loengute korraldamine täiskasvanutele; võib teha koostööd Avatud Ülikooliga või eksisteerida iseseisvalt; kasutatakse ka terminit <i>study centre</i>
learning city	õppiv linn	seab oma tegevuses märksa kaugemaleulatuvaid sihte elanikele hariduse ja koolituse pakkumiseks, kui konkreetne haldusüksus selleks seadusega kohustatud on: - pakub aktiivselt õppimisvõimalusi kõigile, kes on sellest huvitatud; - tõstab seeläbi elanike sisemist potentsiaali, mis väljendub elus paremas toimetulekus; - annab seeläbi oma panuse kultuurse, haritud, uuendusmeelse ja majanduslikku edu toetava ühiskonna loomisesse
learning community	õpikogukond	õpikultuuri edendav kogukond, mis soodustab koostööd kõigi kogukonna gruppide vahel ning motiveerib õppeprotsessis osalema nii indiviide kui organisatsioone
learning culture	õpikultuur	õpikultuuri motoks on "Õppimine kõigi jaoks"; selle all mõistetakse õppimise atraktiivsust aktiivse kodanikutunnetuse, isiklike eesmärkide

		saavutamise ja/või tööhõive mõistes; õpikultuuri saavutamiseks töötatakse välja strateegiad, mille eesmärk on motiveerida (potentsiaalseid) õppijaid õppima ning suurendada koolituses osalejate arvu
learning environment	õpikeskkond	tingimuste kogum, mis mõjutab õppimist Learning environments should become more open, flexible and integrated and learning systems transformed so that they become more responsive and relevant to the needs and interests of learners ²⁹
learning facilitator	tugiisik õppeprotsessis	iga isik, kes aitab inimestel teadmisi ja oskusi omandada luues selleks sobiva õpikeskkonna; tugiisik keskendub õppijat juhendades tema eripärale ning annab talle kogu õppeprotsessi vältel nõu ja tagasisidet
learning festival	õpifestival	festival, mille eesmärgiks on täiskasvanute õppimise väärtustamine; festivali idee pärineb aastast 1967, mil 8.septembrit hakati tähistama Rahvusvahelise Kirjaoskuse Päevana; tänaseks on festivale korraldatud enam kui 40 riigis
learning how to learn	õppima õppimine	elukestva õppe kontseptsiooni alus, millele tugineb konkreetsete oskuste ja teadmiste omandamine; võib pidada üheks baasoskuseks
learning module	õppemoodul	osa õppekavast, mida käsitletakse omaette tervikuna; vt ka <i>module</i>
learning need	õpivajadus	viitab kindlate teadmiste ja oskuste omandamise vajalikkusele
learning opportunity	õpivõimalus	kui tingimused õppimiseks tagab ühiskond, kus (potentsiaalne) õppija elab, siis õpivõimalus sõltub ka indiviidist endast (kas õppimiseks on aega, materiaalseid vahendeid, kas seda võimaldab töökoht jne); vt ka <i>access to learning</i>
learning organisation	õppiv organisatsioon	organisatsioon, mis läbi kõigil tasanditel (individuaalsed ja kollektiivsed) õppimise toetamise ise pidevalt areneb
learning region	õpipiirkond	piirkond, mille kõik osapooled teevad koostööd kohalike õpivajaduste rahuldamiseks ning lahendavad ühised probleemid ühiste otsuste abil
learning setting	õpikoht	The objectives of a European area of lifelong learning must be both to empower citizens to meet the challenges of the knowledge-based society, moving freely between learning settings, jobs, regions and countries in pursuit of learning ³⁰

²⁹ A European Area of Lifelong Learning, lk 21.

³⁰ A European Area of Lifelong Learning, lk 16.

learning society	õpiühiskond	elukestva hariduse pooldajate n-ö ideaalühiskond, kus julgustatakse ja toetatakse kõigi elanike soovi õppida ükskõik millisel eluperioodil ning ükskõik millises valdkonnas; õpiühiskonna kaudu muudetakse õppimine ja inimpotentsiaali rakendamine kõigi ühiskonnaliikmete jaoks võimalikuks
liberal adult education	liberaalne täiskasvanuharidus	täiskasvanuharidust, mis ei ole seotud ei taseme-ega tööalase haridusega, käsitletakse tihti liberaalse haridusena; enamasti mõeldakse selle all täiskasvanute kultuurilist rikastamist läbi õpetamise ja õppimise protsessi; liberaalset täiskasvanuharidust pakuvad nt rahvakõrgkoolid, õpikeskused, -ringid; osa informaalset haridusest; termin on laialdaselt kasutusel Soomes; vt ka <i>popular adult education, informal education</i>
lifelong education	1. elukestev haridus; 2. pidevharidus	kontseptsioon, mille kohaselt käsitletakse haridust läbi elu kestva protsessina; erinevalt elukestvast õppest viitab elukestev haridus riigipoolsele haridusstrateegiate väljatöötamisele, haridusele ja koolitusele juurdepääsu tagamisele ja ressursside eraldamisele; kasutusel on mõlemad tõlkevasted, kuid neid eristab sisuline vahe: kui elukestev haridus on protsess, mis vältab küll kogu inimese elu, kuid võib vahepeal ka katkeda, siis pidevharidus viitab katkematule protsessile; vt ka <i>lifelong learning</i>
lifelong learning	elukestev õpe	kõik elu jooksul ette võetud õpitegevused (nii formaalsed, mitteformaalsed kui informaalset) eesmärgiga parandada teadmisi ja oskusi ning suurendada kompetentse vastavalt iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja/või tööturu vajadustele; elukestev õpe sisaldab kõiki õpitegevusi, mis on eesmärgilised, pidevad (st ei ole juhuslikud), sõltumatud (olenemata sellest, kas nad on formaalsed või mitte), sõltumatud finantseerimisallikast ning õppevormist; keskmes on õppija ja temapoolne õppimine (mitte õpetamine) ning elu jooksul toimivate õppeprotsesside (ajaline) järjestus; vt ka <i>lifewide dimension, lifewide learning</i>
lifelong learning framework	elukestva õppe raamistik	hõlmab haridust ja koolitust, Euroopa tasandil aset leidvaid protsesse, strateegiaid ja plaane, mis on suunatud noorte, tööhõive ja sotsiaalse kuuluvuse probleemidele ning teaduspoliitikale; raamistiku eesmärgiks ei ole uute poliitikate väljatöötamine

		või seadusandluse ühtlustamine vaid olemasolevate vahendite ja ressursside koordineeritum ja säästlikum kasutamine
lifewide dimension	elupõhine mõõde	võtab arvesse, et õppimine leiab elu jooksul aset erinevates kohtades ja situatsioonides; vt ka <i>lifewide learning</i> With respect to the time dimension of lifelong learning (vertical axis) the sequence of different learning processes within the life cycle is of primary concern; the lifewide dimension (horizontal axis) refers to the different institutional and social settings in which learning takes place (lifewide learning) ³¹
lifewide learning	elupõhine õpe	osutab erinevatele institutsionaalsetele ja sotsiaalsetele foonidele, milles õppimine aset leiab; hõlmab kõiki õppetegevusi (nii formaalseid, mitteformaalseid kui informaalset); Euroopa Komisjon käsitleb elupõhist õpet elukestva õppe ühe osana; vt ka <i>lifelong learning</i>
local learning partnership (LLP)	kohalik õpipartnerlus	kohaliku omavalitsuse, kohalike organisatsioonide ja inimeste vaheline partnerlus, mille eesmärgiks on julgustada oma kodukohas elukestvat õppimist ning õpikultuuri tekkimist, mis oleks ühtviisi kasulik nii õppijatele, koolituste pakkujatele, tööandjatele kui kohalikule omavalitsusele
M		
methodology	1. metodoloogia; 2. metoodika	1. õpetus teadusliku uurimuse meetodeist; üldine printsiip; 2. meetodite (kokkulepitud tegevusviisid või menetlused, mida kasutatakse õpetamisel) kogum e õpetamiseõpetus
mismatched qualification	mittesobiv kvalifikatsioon	kvalifikatsioon, mis ei vasta tööturu ootustele ja vajadustele; kasutusel ka termin <i>mismatched skills</i> (mittesobivad (kutse)oskused)
modern apprenticeship	kaasaegne õpipoisiaeg	osa noorte tehnilisest/kutseharidusest peale kohustusliku koolihariduse lõppu, mida omandatakse töökohal; erinevalt riigist on õpipoisile kehtestatud minimaalne vanusepiirang ning õpipoisiaja pikkus; riigid pakuvad õpipoisile ja teda palkavale tööandjale ka toetusi; vt ka <i>apprenticeship</i>

³¹ Report of the Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning, lk 10.

module	moodul	iseseisev õpetamise ja õppimise ühik, mida võib koos teiste ühikutega kasutada kursuse ülesehituseks; ühte moodulit võib kasutada erinevate kursuste puhul; vt ka <i>learning module</i>
multimedia	multimeedia	viitab erinevatele meedia liikidele, millele on võimalik juurde pääseda arvuti vahendusel (video, heli, animatsioon, tekstid jne)
N		
non-formal competence	mitteformaalne kompetents	täiskasvanute poolt väljaspool formaalharidussüsteemi omandatud teadmised ja oskused (nt töö, perekonna ringis jne); vt ka <i>formal competence</i>
non-formal education	mitteformaalne haridus	eesmärgiliselt organiseeritud õppetegevus kindlate programmide alusel, mis toimub institutsionaalsel foonil, kuid ei vasta ühele või enamale formaalhariduse definitsioonis toodud tingimusele; võimalik omandada täiskasvanukoolitusasutustes, töökohas, samuti ühiskondlike organisatsioonide, huvigruppide ja kutseliitude vahendusel; läbimise järgselt reeglina formaalset tunnistust või diplomit ei anta; vt ka <i>formal education</i>
O		
off-the-job education/training	töökohaväline õpe/koolitus	täiendõpe/koolitus töövõtjatele, mis leiab aset väljaspool töökohta; vt ka <i>on-the-job education/training</i>
“one-stop-shop” (principle)	“peatu ja leia” (printsiiip)	1.kiirelt ja lihtsalt leitav praktiline (õppe)materjal, mida on nt võimalik veebilehelt alla laadida; 2.kohalikud õpikeskused (<i>local learning centres</i>) peaksid töötama “peatu ja leia” printsiiibi alusel: paiknema seal, kus asuvad igapäevaselt potentsiaalsed õppijad (nii formaalsetes kui vähem formaalsetes kohtades nagu nt koolid, raamatukogud, töökohad, kaubanduskeskused) ning pakkuma võimalusi informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia-alaste oskuste arendamiseks ja e-õppeks, tuge erivajadustega ja õpiraskustega õppijatele, informatsiooni, juhendamist ja nõuandeid õppimise ja õppimisega seotud küsimuste kohta
on-the-job education/training	õpe/koolitus töökohal	kutsealane ettevalmistus töövõtjatele, mis toimub töökohal; vt ka <i>off-the-job education/training</i>
open learning	avatud õpe	hõlmab paindlikumaid õppe ja õpetamise meetodeid, mida isloomustab avatus õppele juurdepääsul, õppe sisus, õppe edastamisel ja tulemuste hindamisel; Avatud Ülikoolid (<i>Open University</i>) alustasid Suurbritannias tööd 1971.a.

		olles uuenduslikud nii oma õppemeetoditelt kui – filosoofialt; tegemist on kaugõppega, mis toimub eriti tänapäeval suures osas multimeedia vahendusel
P		
part-time adult educator	osakoormusega täiskasvanute koolitaja	koolitaja, kelle jaoks täiskasvanute õpetamine ei ole põhitegevus, kes ei ole antud ametis täiskohaga ja kelle tööaeg on pigem reguleerimata; paralleelselt kasutusel termin <i>spare-time adult educator</i>
part-time education	osakoormusega õpe	õpe, mis ei hõlma täisaega - nt toimub õppeperioodi jooksul ainult teatud ajal vastavalt õppekorraldusele
part-time student	osakoormusega õppija	õppija, kellele õppimine ei ole põhitegevuseks (vastavalt “Ülikooliseadusele” täidab osakoormusega õppija Eestis õppeaastas vähem kui 75 % nimetatud perioodiks õppevakas ette nähtud mahust)
popular adult education	täiskasvanute vabaharidus	võimaldab isiksuse, tema loovuse, annete, initsiatiivi ja sotsiaalse vastutustunde arendamist ning elus vajalike teadmiste, oskuste ja võimete lisandumist; viitab paindlikule õppele (toimub kursuste, õpiringi vm õppurile sobivas vormis), kvalifikatsiooni ei kaasne; vt ka <i>liberal adult education, informal education</i>
portfolio	portfoolio	sarnaselt üliõpilase õpinguraamatuga koondatakse siia informatsioon täiskasvanud õppija ning tema õpi- ja töötegevuse kohta elukestva õppe kontekstis; Euroopa Komisjon käivitab lähiajal "portfoolio süsteemi" (<i>portfolio system</i>), mis võimaldab inimestel tõestada oma kompetentse ja kvalifikatsioone kõikjal Euroopas; süsteemi osaks on ka ühtne Euroopa <i>curriculum vitae</i> (CV)
post-basic education	baasharidusele järgnev õpe	õpe, mis järgneb baasharidusele; sõltuvalt riigist kasutatakse ka tööalasele haridusele viitamiseks; vt ka <i>adult basic education</i>
potential learner	potentsiaalne õppija	õppija, kes ei saa teatud põhjustel õppetegevuses aktiivselt osaleda; probleemiks võib olla nt haridusele juurdepääsu puudumine, õppimisest võõrdumine või õppija vanus; termin võib viidata ka inimestele, kes ei tähtsusta piisavalt informaalset õppimist
pre-service training	tööalane väljaõpe	õpe, mis eelneb teatud töökohale tööle asumisele; vt ka <i>in-service training</i>
prior learning	eelõpe	õpe, mis on toimunud tavaliselt väljaspool formaalhariduse institutsiooni ning mis on eelnevalt tunnustamata; võib hõlmata formaalharidust; vt ka <i>Accreditation of Prior Learning, Accreditation of</i>

		<i>Prior and Experiential Learning</i>
professional education	ametialane ettevalmistus	esmane ettevalmistus uues ametis töötamiseks mingil ametikohal/erialal; vt ka <i>continuing professional education</i>
progression route	arengutee	tunnistatud ja tunnistamata õpikogemuste arvestamise kogum (õpiteekond), mis võimaldab indiviidil asuda omandama uusi õpikogemusi; vt ka <i>individual learning pathway</i>
R		
recognition of competences	kompetentside tunnustamine	1. kompetentsidele ametliku kinnituse andmise protsess (s.o formaalne tunnustamine), mis saadakse: kas formaalsel (tunnistuse kujul), mitteformaalsel või informaaalsel foonil (samaväärsete ainepunktide, kompetentside arvestamise kujul); ja/või 2. kompetentside tunnustamine majanduslike ja sotsiaalsete osapoolte poolt (s.o sotsiaalne tunnustamine)
recurrent training	korduvõpe	elukestva hariduse strateegia seisukoht, mille alusel peab inimesel olema õigus ning võimalus pöörduda (tagasi) hariduse juurde terve elu jooksul
regular education	regulaarõpe	termin, mida kasutab <i>Unesco</i> viitamaks katkematult jätkuvale täisajaõppele koolist kuni kõrgkoolini välja
retraining	üंबरõpe	uute teadmiste ja/või oskuste omandamine seoses kiiresti muutuvate kutsenõuete ja töötingimuste ning uue tehnoloogia kasutuselevõtuga
S		
school education	kooliharidus	haridus, mis omandatakse elu varajases perioodis, mitte hiljem kui ca 19. eluaastani (vanusepiir pannakse paika riigi haridussüsteemi poolt); vt <i>initial education</i>
scientific literacy	teaduslik kirjaoskus	suutlikkus kasutada teaduslikku informatsiooni, mõista küsimusi ja teha tõendusmaterjalil põhinevaid järeldusi selleks, et saada aru ja langetada otsuseid meid ümbritseva maailma ning sellele inimtegevuse poolt põhjustatud muutuste kohta; tegemist on ühe elukestva õppe kvaliteedinäitajaga
second chance education	teise-võimaluse-haridus	haridustee jätkamine täiskasvanueas eesmärgiga kompenseerida esmase hariduse puudulikkust; ei ole rangelt formaalhariduse põhine; soov pöörduda tagasi õppimise juurde tuleb õppijalt, ühiskond toetab seda, võimaldades õppijale nt idnividuaalprogrammi

second chance school	teise-võimaluse-kool	kool, mis pakub uusi haridus- ja koolitusvõimalusi noortele inimestele, kelle oskused ja kvalifikatsioon ei võimalda tööturule sisenemist või edasiõppimist; mõeldud neile noortele, kes oma vanuse tõttu enam koolikohuslased pole; vanuse ülempiiri reeglina ei ole, kuid paljudes riikides on selleks siiski kehtestatud 25. eluaasta; Saksamaal kasutusel ka termin <i>second route education/school</i> e teise-tee-haridus/kool
self-assessment	enesehindamine	enesehindamise käigus hindavad õppijad oma teadmisi, oskusi või suhtumisi; sellist hindamise vormi võidakse rakendada kõrghariduses ja ametialases hariduses
self-directed learning	enesejuhitud õppimine	kaasaegne lähenemine õppimisele, kus õppestrateegiate väljatöötamine ning enese motiveerimine nendes sisalduvate eesmärkide saavutamiseks on täielikult õppija ülesanne; õppetegevus ei pruugi toimuda alati ükski, see võib olla kombineeritud õppimise sotsiaalsete vormidega; tihedalt seotud õppimisega läbi erinevate meediavahendite; õpitakse ka seda, kuidas ise õppida; vt ka <i>autonomous learning</i>
self-education	iseõppimine	osake eneseavastamise protsessist, kus õppija võrdleb enese poolt täheldatud teiste poolt täheldatuga; iseõppimine tähendab õppimist iseseisvalt, st ilma õpetajata, kuid ei tähenda õppimist teistest õppijatest eraldi; populaarne eelkõige täiskasvanute hulgas, kuna võimaldab suurt autonoomsust ja paindlikkust; samatähenduslikult kasutusel ka terminid <i>self-learning, self-teaching</i>
skill centre	oskuskeskus	riigipoolse toetusega koolituskeskuse järglane; pakub mitmesugust koolitust oskus- ja käsitöös; vt ka <i>training centre</i>
social exclusion	sotsiaalne tõrjutus	elukestva õppimise strateegia lähtub põhimõttest, et õppimine peab olema kõigile soovijatele kättesaadav; üheks potentsiaalseks sihtgrupiks, keda tuleb võrdsete võimaluste tagamisel silmas pidada, on ühiskonnagrupid, keda ähvardab sotsiaalne tõrjutus: madala sissetulekuga või erivajadustega inimesed, vähemusrahvuste esindajad, immigrandid, töötud, kooli pooleli jätnud inimesed, üksikvanemad, tööturule tagasipöördujad (nt lapsehoolduspuhkuselt), vähese hariduse ja koolitusega töölised, tööturult kõrvalejääjad, eakad inimesed (sh eakad töökäijad) ja endised

		kinnipeetud
social inclusion	sotsiaalne kuuluvus	sotsiaalsest kuuluvusest saab rääkida inimeste puhul, kes osalevad ühiskonnaelu erinevates sfäärides, omavad kindlat sissetulekut ja teisi ressursse (isiklikke, perekondlikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi), mis võimaldavad neil nautida sellist elukvaliteeti ja -standardit, mida ühiskond, kus nad elavad, omab, ning kes on teadlikud oma põhiõigustest
social partners	sotsiaalsed partnerid	riik, tööandjate organisatsioonid ja ametiühingud; valitsusasutused vastutavad töötutele mõeldud aktiivsete tööturu meetmete rakendamise ja õppimise populariseerimise eest; tööandjate peamiseks ülesandeks on oma töötajatele oskuste arendamiseks võimaluste loomine; ametiühingud pakuvad üha rohkem õppimisvõimalusi oma liikmetele ning osalevad tegevustes, mille eesmärk on soodustada õppimist ühtviisi nii oma liikmete seas kui väljaspool; koos viivad sotsiaalsed partnerid läbi kõikide tasandite sotsiaaldialogi, peavad läbirääkimisi ning korraldavad hariduse ja koolituse pakkumist töökohtadel
social skills	sotsiaalsed oskused	oskused, mis on vajalikud täisväärtuslikuks eluks ühiskonnas (nt enesekindlus, enesejuhtimine, riskivalmidus jne); omandavad 21. sajandil üha suuremat tähtsust, kuna inimestelt eeldatakse valmisolekut käituda senisest märksa iseseisvamalt; liigitatakse nn uute baasoskuste hulka; vt ka <i>basic skills</i>
stakeholder	osapool	The aim should be to combine the interests and needs of the different stakeholders involved in implementing lifelong learning in a way that would allow an appropriate portrayal and monitoring of what is undeniably a complex reality ³²
study circle	õpiring	grupp inimesi, kes käivad koos informaalasel alusel eelnevalt kooskõlastatud teema või probleemideringi arutamiseks; moodustub vabatahtlikkuse alusel alusel, hariduslikke nõudeid liikmelisuseks ei ole; põhineb võrdsuse, koostöö ja enesemääramise põhimõtetel; esimesed pärinevad Rootsist aastast 1902, nende eesmärgiks oli

³² Report of the Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning , lk 27.

		pakkuda vähese haridusega või hääleõiguseta inimestele võimalust käia koos ning arutada ühiskonna probleeme; tänapäeva Euroopas tegutsevad aktiivselt nt pensionäride õpiringid; õpiringile võib olla sõltuvalt riigist ette nähtud ka riigipoolne finantstoetus, mille haldamine käib õpikeskuse kaudu
T		
tailored learning	"rätsepõpe"	konkreetselt sihtrühmale spetsiaalselt valmistatud õppekava alusel toimuv õpe Key elements of the strategy were the adaptation of education and training to offer tailored learning opportunities to individual citizens at all stages of their lives ³³
tertiary education	kolmanda taseme haridus	keskkooli järgne haridus; otsest seost täiskasvanuharidusega pole, kuigi täiskasvanud õppijad kujutavad endast potentsiaalset kolmanda taseme hariduse klientuuri; hõlmab kõrgharidust ja jätkuharidust
Third Age	kolmas iga	kokkuvõttev termin, mis viitab hariduse juurde tagasi pöördunud vanematele inimestele (aktiivsest tööelust eemalolijatele); kolmanda ea haridus on oma olemuselt täiskasvanute vabaharidus; aeg-ajalt kasutatav termin <i>neljas iga</i> (<i>Fourth Age</i>) viitab väga vanadele inimestele, kes enam aktiivselt õppimises kaasa lüüa ei jõua
training	koolitus; õpe	plaanitud ja süstemaatiline koolitus (või õpe) juhendaja käe all, mille käigus antakse edasi kindlaid oskusi, teadmisi, informatsiooni ja muudetakse hoiakuid, suhtumisi; kasutatakse paralleelselt terminiga <i>haridus</i> ; vt ka <i>education</i>
training centre	koolituskeskus	oskuskeskuse eelkäija, kus pakuti riigipoolset koolitust töötutele; vt ka <i>skill centre</i>
training of personell	personalikoolitus	konkreetselt ettevõtte või organisatsiooni personali koolitus, mis lähtub ettevõtte huvidest ja on suunatud ettevõtte konkurentsivõime tõstmiseks
U		
University for Industry	Tööstusülikool	peamiselt Internetipõhine avatud ja kaugõppe uus institutsioon Ühendatud Kuningriigis; eesmärgiks soodustada õppimist ja koolitust, et suurendada tööhõivet ning tõsta riigi konkurentsivõimet; Tööstusülikool analüüsib Suurbritannia majanduslikku olukorda ning inimeste õpisoove, et

³³ A European Area of Lifelong Learning, lk 13.

		välja töötada vajalikud õppeprogrammid tööhõive ning tehnoloogilise arengu seisukohast; partneriks nii ettevõtjatele kui hariduse ja koolituse pakkujatele (sh erasektorile); avatud kõigile elukestvast õppest huvitatutele; asukohaks tihti kas ostukeskus või kaubamaja
V		
valuing learning	õppimise väärtustamine	õppimises (formaalne, mitteformaalne või informaalne) osalemise ja selle tulemuste tunnustamise protsess, mis suurendab teadlikkust õppimise olulisusest
virtual learning	virtuaalõpe	osa avatud õppest, mis toetub informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia poolt pakutavatele võimalustele; võimaldab omandada nii täiendus- kui tasemeharidust
virtual university	virtuaalülikool	ülikool, mis toimib põhiliselt virtuaalkeskkonnas; võimaldab kõrghariduse või akadeemilise kraadi omandamist
vocational retraining	kutsealane ümberõpe	uue kutseala omandamine; teadmiste ja oskuste täiendamine seoses kiiresti muutuvate kutsenõuete, töötingimuste ja -keskkonnaga ning uue tehnoloogia kasutuselevõtuga
voucher system	õpiosaku süsteem	finantsalgatus, mis viitab muudatusele kõrghariduse rahastamisel; kui senini said õppeasutused raha otse riigilt, siis õpiosaku süsteemi alusel tuleb raha tudengitelt: igal õppijal on riigilt saadud õpiosak (e kate õpingute rahastamiseks) ning õigus valida enda jaoks parim õppeasutus; õpiosakut on võimalik projektiga liitunud õppeasutuste vahel vahetada; süsteem tugineb eeldusele, et õppeasutused loovad võimalikult atraktiivseid õpitingimusi; juurutati 2001.a. Hollandis kutsealases kõrghariduses, ülikoolides ei rakendata
W		
work-related training/education	töölane koolitus	võimaldab kutse-, ameti- ja/või erialaste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamist ja täiendamist, et tagada edukas toimetulek tööturul, samuti ümberõpet kas töökohas või koolitusasutuses; koolituse läbimist tõendab tunnistus või tõend; Eestis on vastavalt "Täiskasvanute koolituse seadusele" töövõtjale tööalases koolituses osalemiseks ette nähtud õppepuhkust vähemalt 14 kalendripäeva aastas keskmise palga säilitamisega; paralleelselt kasutusel ka termin <i>job-related training/education</i>

Register

ainepunkt	21
ainepunktide ülekandmise süsteem	21
akrediteerimine	16
ametialane ettevalmistus.....	33
ametialane täiendusharidus.....	20
ametialane täienduskoolitus.....	20
andragoogika.....	18
arengutee.....	33
avatud õpe.....	31
baasharidusele järgnev õpe.....	32
baasoskused	19
digitaalne kirjaoskamatus	21
digitaalne kirjaoskus.....	21
digitaalne lõhe.....	21
eel- ja kogemusõppe akrediteerimine.....	16
eelõpe.....	32
eelõppe akrediteerimine	16
e-eraldatus.....	22
elukestev haridus.....	29
elukestev õpe.....	29
elukestva õppe raamistik	29
elupõhine mõõde	30
elupõhine õpe.....	30
enesehindamine.....	34
enesejuhitud õppimine.....	34
e-sidusus	22
esmane haridus.....	26
ettevõtlusalased oskused.....	22
Euroopa Ainepunktide Ülekandmise Süsteem	23
Euroopa Akadeemiline Õiend.....	23
Euroopa Arvutijuhiluba.....	23
Euroopa Elukestva Õppe Ruum.....	23
Euroopa Vabatahtlike Teenistuse tunnistus.....	24
e-õppimine	22
e-õppimise algatus.....	22
formaalharidus	24
formaalne kompetents	24
funktsionaalne kirjaoskus	25
haridus	22
hinnetelett	21
informaalne haridus.....	26
informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT).....	26
iseseisev õppimine	18
iseõppimine.....	34

juhendamine.....	25
juhuslik õppimine.....	25
juurdepääs.....	16
juurdepääs õppimisele	16
jätkuharidus.....	25
kaasaegne õpipoisiaeg	30
kasvatus	22
kaugkoolitus.....	22
kaugõpe.....	21
kaugõppekursus.....	21
(kodanike) üldine kirjaoskus.....	19
kodanikuaktiivsus.....	16
kodanikuõpetus	19
kogemus.....	21
kogemusõpe	24
kogukond	19
kohalik õpipartnerlus.....	30
kohanemisvõime	16
kolmanda taseme haridus	36
kolmas iga.....	36
kompetents.....	20
kompetentsus	20
kompetentside tunnustamine	33
kooliharidus	33
koolitus	22, 40
koolituskeskus.....	36
korduvõpe	33
kutsealane ümberõpe.....	37
liberaalne täiskasvanuharidus	29
lähiõpe	24
metodoloogia	30
metoodika	30
mitteformaalne haridus.....	31
mitteformaalne kompetents	31
mittesobiv kvalifikatsioon	30
moodul.....	31
multimeedia	31
näitaja	26
osakoormusega täiskasvanute koolitaja.....	32
osakoormusega õpe.....	32
osakoormusega õppija	32
osapool.....	35
oskuskeskus	34
“peatu ja leia” (printsip)	31
personaalne õpiarve pangas	26
personaalne õpiteekond	26

personalikoolitus	36
pidevharidus.....	29
portfoolio	32
potentsiaalne õppija.....	32
puudu jääke korvav õppimine.....	20
põhisõnum	27
põlvkondadevaheline õpe	26
pädevus	20
rakendusharidus	18
rakenduskõrgharidus	18
regulaarõpe	33
"rätsepõpe".....	36
siht	19
sotsiaalne kuuluvus	35
sotsiaalne tõrjutus.....	34
sotsiaalsed oskused.....	35
sotsiaalsed partnerid	35
sugudevaheline võrdsus.....	25
suunis.....	25
teadmispõhine majandus(süsteem).....	27
teadmispõhine ühiskond	27
teaduslik kirjaoskus.....	33
teise-võimaluse-haridus.....	33
teise-võimaluse-kool	34
tugiisik õppeprotsessis.....	28
tugisammas	19
tunnistus.....	19
täiendkutseharidus.....	21
täiendusharidus	20
täienduskoolitus	20
täisajaõpe	25
täiskasvanu.....	16
täiskasvanud õppija	18
täiskasvanud õppija nädal.....	18
täiskasvanuharidus	17
täiskasvanuhariduse osakond.....	24
Täiskasvanuhariduse seadus	17
täiskasvanukoolitus	18
täiskasvanute baasharidus.....	17
täiskasvanute gümnaasium	17
täiskasvanute koolitaja/andragoog	17
täiskasvanute tasemeharidus	17
täiskasvanute täiendusharidus ja -koolitus	20
täiskasvanute vabaharidus	32
täiskasvanute üldharidus.....	17
täiskoormusega õppija.....	25

töölane koolitus	37
töölane täienduskoolitus/õpe.....	26
töölane väljaõpe.....	32
töoga seotud koolituse tunnustamise dokument	23
tööhõivelisus	22
töökohaväline õpe/koolitus.....	31
Tööstusülikool	36
tööturule orienteeritud koolitus.....	27
vahetu õppimine.....	21
virtuaalõpe	37
virtuaalülikool.....	37
volitamine	22
õhtukool.....	24
õpe	23, 29, 40
õpe/koolitus töökohal.....	31
õpifestival	28
õpikeskkond.....	28
õpikeskus	27
õpikogukond	27
õpikoht.....	28
õpikultuur.....	27
õpiosaku süsteem	37
õpiirkond.....	28
õpipoisiaeg.....	18
õpiring	35
õpivajadus.....	28
õpivõimalus.....	28
õpiühiskond.....	29
õppemoodul	28
õppima õppimine.....	28
õppimine	27
õppimise väärtustamine.....	37
õppiv linn	27
õppiv organisatsioon	28
üldharidus	25
ümberõpe	33

Index

access.....	16
access to learning	16
accreditation.....	16
Accreditation of Prior Learning (APL)	16
Accreditation of Prior and Experiential Learning (APEL).....	16
active citizenship.....	16
adaptability	16
adult.....	16
adult basic education	17
adult education.....	17
Adult Education Act.....	17
adult educator.....	17
adult general education.....	17
adult gymnasium	17
adult learner	18
adult learners' week	18
adult training.....	18
andragogy	18
applied education	18
applied higher education.....	18
apprenticeship	18
autonomous learning	18
basic skills.....	19
benchmark	19
building block	19
certificate	19
civic education	19
civic literacy.....	19
community	19
compensatory learning	20
competence, -tency.....	20
continuing education	20
continuing education and training for adults	20
continuing professional education	20
continuing professional training	20
continuing training	20
continuing vocational education	21
correspondence course	21
correspondence education.....	21
credentials.....	21
credit.....	21
credit transfer system	21
digital divide	21
digital illiteracy	21

digital literacy	21
direct learning	21
distance learning	22
education.....	22
e-exclusion.....	22
e-inclusion	22
e-learning	22
e-learning initiative	22
employability	22
empowerment.....	22
entrepreneurship skills.....	22
EUROPASS.....	23
European Area of Lifelong Learning	23
European Computer Driving Licence (ECDL).....	23
European Credit Transfer System (ECTS).....	23
European Diploma Supplement	23
European Voluntary Service (EVS) certificate.....	24
evening school	24
experiential learning.....	24
extra-mural department (EMD)	24
face-to-face education	24
formal competence	24
formal education	24
full-time education	25
full-time student.....	25
functiona2 TD21.2(u)	

learning city	27
learning community	27
learning culture	27
learning environment.....	28
learning facilitator.....	28
learning festival.....	28
learning how to learn.....	28
learning module	28
learning need.....	28
learning opportunity.....	28
learning organisation.....	28
learning region	28
learning setting.....	28
learning society	29
liberal adult education	29
lifelong education.....	29
lifelong learning	29
lifelong learning framework	29
lifewide dimension.....	30
lifewide learning	30
local learning partnership (LLP)	30
methodology	30
mismatched qualification.....	30
modern apprenticeship	30
module	31
multimedia	31
non-formal competence.....	31
non-formal education	31
off-the-job education/training.....	31
“one-stop-shop” (principle)	31
on-the-job education/training.....	31
open learning.....	31
part-time adult educator.....	32
part-time education.....	32
part-time student	32
popular adult education	32
portfolio	32
post-basic education	32
potential learner	32
pre-service training.....	32
prior learning.....	32
professional education.....	33
progression route.....	33
recognition of competences	33
recurrent training	33
regular education.....	33

retraining.....	33
school education.....	33
scientific literacy	33
second chance education	33
second chance school	34
self-assessment.....	34
self-directed learning.....	34
self-education.....	34
skill centre.....	34
social exclusion.....	34
social inclusion.....	35
social partners	35
social skills	35
stakeholder.....	35
study circle.....	35
tailored learning	36
tertiary education.....	36
Third Age.....	36
training.....	36
training centre	36
training of personnell	36
University for Industry	36
valuing learning	37
virtual learning.....	37
virtual university	37
vocational retraining.....	37
voucher system.....	37
work-related training/education.....	37

Kokkuvõte

Käesoleva magistriprojekti eesmärk oli koostada elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik Euroopa Komisjoni dokumentide põhjal. Magistriprojekti koostamise idee antud teemal kasvas autoril välja praktilisest tõlkimistööst ning sai innustust Eesti täiskasvanuhariduse spetsialistide soovist avaldada 1995. aastal koostatud “Andragoogika sõnaraamatu” järjena inglise-eesti elukestva õppe seletav sõnaraamat. Käesolev töö on üks osa koostatavast suuremast seletavast sõnaraamatust.

Oma mahult liigitub käesolev sõnastik pisisõnastike hulka – esitatud on 164 erialast ingliskeelset terminit koos eestikeelsete tõlkevastete ja piirdeselgitustega. Piirdeselgituste kasuks langes valik seetõttu, et valdkonna sõnavara on uus ja arenev. Sõnastiku koostamisel töötas autor läbi Euroopa Komisjoni elukestvat õpet puudutavad dokumendid, olemasolul ka nende eestikeelsed tõlked. Tõlkevastete ühtlustamise ning kommenteeriva osa koostamise käigus kasutas autor mitmete sõnaraamatute ja glossaaride abi, samuti konsulteeris tihedalt erialaspetsialistidega.

Sõnastik on mõeldud kasutamiseks eelkõige erialaspetsialistidele nende igapäevatoös. Kuna elukestvast õppest on kujunenud Euroopa Liidu haridus- ja koolitusvaldkonna juhtivprintsip, siis on sõnastikust kindlasti abi ka tõlkijatele ja tõlkidele, samuti kõigile neile, kes teema vastu sügavamat huvi tunnevad ning pooldavad mõtet, et inimene õpib kogu oma elu.

Summary

University of Tartu

Department of Germanic and Romance Languages and Literature

Teele Eensaar

Elukestva õppe põhiterminoloogia inglise-eeesti seletav sõnastik Euroopa Komisjoni dokumentide põhjal/An English-Estonian explanatory glossary of lifelong learning on the basis of the documents of the European Commission

Master's Project

2003

Number of pages: 56

The present paper is a final project of post-graduate studies for the one-year Master's Programme in conference interpreting at the University of Tartu.

The aim of the paper was to compile an English-Estonian glossary of the basic terminology of lifelong learning on the basis of the documents of the European Commission.

The present Master's Project consists of four parts. In the first three parts the used

Tänuavaldused

Autor soovib tänada kõiki erialaspetsialiste, kes talle sõnastiku koostamise käigus oma teadmisi ja abi jagasid – Ene Käppi ja Birgit Laod Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioonist “Andras”, Larissa Jõge Tallinna Pedagoogikaülikoolist ning Terje Haidakut Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumist.

Eriti tänulik on autor töö juhendajatele Talvi Märjale ja Mall Tammele, kes andsid autorile nõu ning konsultatsioone valdkonna lahtimõtestamisel, terminite valikul ja keelelistes küsimustes.

Kasutatud kirjandus

Erelt, Tiiu. Eesti oskuskeel. Tallinn, 1982

Kull, Rein. Kirjakeel, oskuskeel ja üldkeel. Eesti Keele Sihtasutus, 2000

Märja, Talvi. The Role of Adult Education in Restoring Democratic Society. *Convergence*, Volume XXX, No. 2/3, 1997, pp 84-91

Märja, T. The Role of Education for Adults in the Transition Period in Estonia. *Questions de Formation - Issues in the Education of Adults*, Volume VIII, No. 15, 1997, pp 187-201

Oja, Anu. "Teise võimaluse hariduse" sõnastik. Magistripjekt. Tartu, 2001

Soomere, Triinu. Valik inglise-eesti pedagoogikatermineid Kanada-Eesti haridusprojektis pedagoogilisest juhtimisest, kooliarendusest ja koostöolisest õppimisest. Magistripjekt. Tartu, 2002

Tavast, Arvi. Eesti oskussõnastikud 1996-2000. *Keel ja Kirjandus*, nr 6, 2002, lk 401-414

Teadmistepõhine Eesti. Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006. Tallinn, 2001

Allikad:

Adult Education & Democracy. Tallinn Pedagogical University, Tallinn 1995

Dohmen, Günther. Lifelong Learning, Guidelines for a Modern Education Policy. Bonn, 1996

Eesti Keele Sõnaraamat ÕS 1999. Eesti Keele Sihtasutus, 1999

Erelt, T. Eesti ortograafia. Eesti Keele Sihtasutus, 1999

A European Area of Lifelong Learning. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002

European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning. European Commission, Brussels, June 2002

Glossary of Adult Learning in Europe. Ed. by Paolo Federighi, Willem Bax, Lucien Bosselaers. European Association for the Education of Adults and UNESCO Institute for Education. Hamburg, 1999

Inglise-eesti / eesti-inglise andragoogika sõnaraamat. Külim, 1995

Jarvis, Peter. An International Dictionary of Adult and Continuing Education. London and New York, 1990

Jarvis, P. Täiskasvanuharidus ja pidevõpe. Tallinn, 1998

Lifelong Learning: the contribution of education systems in the Member States of the European Union. Results of the EURYDICE Survey, 2000, D/2000/4008/3; ISBN 2-87116-294-8

Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Communication from the Commission, Brussels, COM (2001) 678 final

A Memorandum on Lifelong Learning. Commission Staff Working Paper, Brussels, 30.10.2000, SEC(2000) 1832

The New Oxford Dictionary of English. Oxford University Press, 1998

Report of the Eurostat Task Force on Measuring Lifelong Learning. European Commission, Statistical Office of the European Communities, February 2001

Responding to the Challenges of a Changing World: An Overview of Liberal Adult Education in Finland. Ed. by Timo Toiviainen. Finnish Adult Education Association. Helsinki, 1998

Saagpakk, Paul F. Eesti-inglise sõnaraamat. Tallinn, 1992

Silvet, Johannes. Inglise-eesti sõnaraamat, 5. trükk. Tallinn, 1991

Täiskasvanute koolituse seadus. Riigi Teataja I 1993, 74, 1054

Veldi, Enn. Eesti-inglise sõnaraamat. Koolibri, 2002

Võõrsõnade leksikon, 5. trükk. Tallinn, 1983

Internetimaterjalid:

<http://www.andras.ee>

<http://www.eaea.org/lifelong/>

http://europa.eu.int/comm/education/life/report/candidate/estonia_en.pdf

<http://www.andras.ee/htdocs/index.php?op=&pg=Page2&storyid=kutsestandard/10/10/50>

<http://www.eyl.ee/sisu/haridus/EKO%20viimane%20version.doc>

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>

<http://www.lettrust.org/apel/>

<http://www.hm.ee/dokumendid/kat65/thl163.doc>

http://europa.eu.int/comm/education/2chance/repcom_en.pdf

http://www.niace.org.uk/information/Lifelong_Learning/glossary.htm

<http://www.elearningeuropa.info>

<http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001113/111387eo.pdf>

<http://www.col.org/resources/startupguides/glossary.htm>

<http://www.eaea.org/memo/memodisc.doc>

http://www.leeds.ac.uk/educol/ncihe/r13_168.htm

<http://www.eurydice.org/Documents/Survey3/en/FrameSet.htm>

<http://europa.eu.int/council/off/conclu/>

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=562551>

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=545054>

<https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=562580>